

(9) Marxismus v Číně

- marxismus

Karl Marx (1818-1883) a Friedrich Engels (1820-1895)

dialektický materialismus, dialektika výrobních prostředků a výrobních vztahů
společenské třídy, proletariát

revoluce

společenská nadstavba (kultura), ideologie

Vladimír Iljič Lenin (1870-1924) → leninismus, marxismus-leninismus

imperialismus (kniha *Imperialismus, poslední stádium kapitalismu*)

diktatura proletariátu

marxistická periodizace dějin:

prvobytně pospolná společnost

otrokářská společnost

feudální

kapitalistická

komunistická

- marxismus v Číně do roku 1949

pojmy:

„čínský marxismus“ (Zhongguo makesizhuyi 中国马克思主义)

- nikoliv pouze úsilí „adaptovat marxismus na čínská specifika“, nýbrž úsilí použít marxismus jako nástroj kulturní změny, vytvoření nového národa, „nové Číny“

- je to tedy prvek diskurzu komunistické strany, nikoliv pouhé označení „marxismu v Číně“ (makesizhuyi zai Zhongguo 马克思主义在中国)

Mao Zedongovo myšlení (Mao Yedong sixiang 毛泽东思想)

maoismus („maozhuyi 毛主义“)

historické souvislosti

Xinhaiská revoluce (Xinhai geming 辛亥革命) 1911

založení Čínské republiky 1. 1. 1912

Sunjatsen (Sun Zhongshan 孙中山, 1866-1925)

Tongmenghui 同盟会 (zal. 1905), Kuomintang (Guomindang 国民党, zal. 1912)

První sjednocená fronta (1923-1927)

Čankajšek (Jiang Jieshi 蒋介石)

Severní expedice (1926-1928), Šanghajský masakr (1927)

Dlouhý pochod (1934-1935)

Druhá sjednocená fronta (1937-1945)

porážka Japonska (1945)

založení ČLR (1. 10. 1949)

marxismus v Číně do roku 1949

- široký vliv, i v KMT (úzká vazba KMT na SSSR, 1921-1927)

Sunjatsenovy Tři lidové principy (sanmin zhuyi 三民主义):

- 1) nacionalismus („vláda národa“) (minzu zhuyi 民族主义)
- 2) demokracie („vláda lidu“) (minquan zhuyi 民权主义)
- 3) socialismus (blaho lidu) (minsheng 民生)

Sunjatsenova univerzita založena v Moskvě (1925-1930) jako vzdělávací centrum čínských revolucionářů (KMT i komunistů).

Čankajšek ve 20. letech v Evropě označován jako „rudý generál“.

V rámci komunistické strany množství názorů a přístupů později marginalizovaných jako pravicové nebo levicové úchyly.

Čínský marxismus do roku 1949

Mao Zedong (1893-1976)

„abstraktní marxismus“ vs. „marxismus s čínskými rysy“

Mao, 1938:

Komunisté jsou marxističtí internacionalisté, avšak marxismus musí být realizován v národní formě. Neexistuje nic jako abstraktní marxismus, existuje pouze konkrétní marxismus. Tento tzv. konkrétní marxismus je marxismus, který na sebe vzal národní formu. ... Proto učinit marxismus čínským, naplnit každý projev marxismu čínskými charakteristickými rysy, tedy uplatňovat ho v souladu

s čínskými specifiky, to je něco, co se musí každý člen stany učit chápat a pro co se musí rozhodnout. Musíme odvrhnout cizí osmičlenné eseje, musíme přestat zpívat abstraktní a prázdné popěvky a nahradit je čínskými nápěvy, které obyčejní lidé rádi vidí a slyší.

Mao 1940 (O nové demokracii):

Marxismus je univerzální pravda – nikoliv pouze proto, že je to vědecká teorie a metoda, nýbrž protože je to kompas revolučního boje proletariátu. ... Pokud je marxismus cizím importem, naší odpovědí je to, že marxismus staví na první místo praxi. Pokud se lidé ptají, zda má Čína vlastní marxismus, musíme nejprve položit otázku, zda čínský proletariát a jeho strana pohnuli nebem a otřásli zemí a přiměli masy čínského národa k pokrokovým činům. Čínský proletariát to dokázal a navíc na základě praxe rozvinul marxistickou teorii. Tudíž má svůj vlastní marxismus.

nová demokracie (Xin minzhu zhuyi 新民主主义)

- vyjadřuje Maoův koncept historického vývoje v podmínkách „semi-feudální a semi-koloniální“ společenské a politické situace:

- 1) čínská revoluce je součástí celosvětové revoluce proti kapitalismu
- 2) ovšem v „semi-feudálních a semi-koloniálních“ podmínkách
- 3) takže je nejprve nutno realizovat národní revoluci a vytvořit nový národ (vs. minulost a vs. Západ)

→ aliance všech pokrokových složek společnosti včetně národní buržoazie

„Rezoluce strany o některých otázkách dějin“ (1945):

rolnictvo jako nositel revoluce

- musí se z něj ale stát pod vedením strany „proletariát“

Po 25 let, a nejvíce v posledních 8 letech, vítali rolníci nadšeně naši politiku. Vůdčí ideologie strany nás však musí vést k tomu, abychom se odlišili od rolníků a nesplynuli s nimi. ... Když někdo rolnického původu vstoupí do strany, stane se členem strany a předvojem proleteriatu. Musí se odlišit od rolníků a pozvednout vědomí rolníků na úroveň proletariátu.

primát ozbrojeného boje při budování nové společnosti (společnost na „osvobozených územích“ organizována pro gerilový boj)

otázka tříd v čínské společnosti

linie mas

Maovy eseje O protikladech a O praxi (oba 1937)

- obojí proti dogmatismu ve vedení revolučního boje (a tedy proti Kominterně a „levicovým úchytkám“) – vše musí být podřízeno konkrétním momentálním podmínkám

- „protiklady“ jako klíčový kód Maova vedení revolučního boje: marxistická sociologie představovala základní rámeček, nauka o „protikladech“ vnášela do Maova myšlení element nahodilosti

„sjednocená fronta“

Liu Shaoqi, 1945:

Komunistická strana Číny může uspět jedině, pokud reprezentuje zájmy veškerého lidu, a nikoliv pouze parciální a momentální zájmy jedné třídy, pouze pokud organizuje a sjednocuje celý národ a lid k boji, nikoliv pouze jednu třídu.

- po roce 1949

historické souvislosti:

kampaň proti pravičákům

Velký skok vpřed

Kulturní revoluce

Nástup reformní garnitury po smrti Mao Zedonga v roce 1976

socialismus s čínskými rysy (Zhongguo tese shehuizhuyi 中国特色社会主义)

Deng Xiaoping 邓小平 (1904-1997; v čele Číny 1978-1989)

Deng Xiaopingova teorie (Deng Xiaoping lilun 邓小平理论)

Čtyři stěžejní principy (Si xiang jiben yuanze 四项基本原则)

- socialistická cesta
- diktatura proletariátu
- vedoucí úloha KSČ
- správná cesta marxismu-leninismu a Mao Zedongova myšlení

kritika Mao Zedonga za Kulturní revoluci

Rezoluce z roku 1981:

Čínští komunisté, se soudruhem Maoem jako hlavním zástupcem, vytvořili teoretickou syntézu čínské jedinečné zkušenosti vedení revoluce a základních principů marxismu-leninismu. Tato syntéza je vědeckým systémem zásad, které odpovídají čínským podmínkám. Tato syntéza se nazývá Mao Zedongovo myšlení, výsledek integrace univerzálních principů marxismu-leninismu a konkrétní praxe čínské revoluce.

Hu Jintao (2011):

Strana důsledně integrovala základní myšlenky marxismu a specifické podmínky Číny a dosáhla dvou velkých teoretických úspěchů v historickém procesu adaptování marxismu na čínské podmínky. Prvním je Mao Zedongovo myšlení, které představuje aplikaci a rozvinuté marxismu v čínských podmínkách. ... Druhým teoretickým úspěchem je systém teorií socialismu s čínskými rysy. Je to vědecký teoretický systém, který zahrnuje Deng Xiaopingovu teorii, významnou myšlenku Trojí reprezentace, Vědecký pohled na rozvoj a další důležité strategické myšlenky. ... Tento systém teorií socialismu s čínskými rysy představuje pokračování a rozvoj Mao Zedongova myšlení.

Jian Zemin 江泽民 (v čele Číny 1989-2002)

Trojí reprezentace (san ge daibiao 三个代表)

(pokrokové výrobní síly, pokroková kultura, základní zájmy naprosté většiny čínského lidu)

Hu Jintao 胡锦涛(v čele Číny 2002-2012)

- Vědecký pohled na rozvoj (kexue fazhan guan 科学发展观), harmonická společnost (hexie shehui 和谐社会)

China will pursue a scientific outlook on development that makes economic and social development people-oriented, comprehensive, balanced and sustainable. We will work to strike a proper balance between urban and rural development, development among regions, economic and social development, development of man and nature, and domestic development and opening wider to the outside world. It is also rooted in the cultural heritages of the Chinese nation.

Xi Jinping 习近平(v čele Číny od roku 2012)

- „Čínský sen“ (Zhonguo meng 中国梦) – mladí lidé by se měli „odvážit snít, a tvrdě pracovat, aby si splnili své sny a přispěli obnově národa“.

- Čínský sen = kolektivní touha po obnovení minulé národní velikosti